

Але це співпадає і з часом який він згадує так: «Понеслась наді мною і буря найогидніших людських пристрастей - боротьба за владу» [3, с. 56].

У вересні 1929 р. вже четвертокурсник П. Григоренко отримує направлення в Харківський технологічний інститут. Але перебування тут було неприємним для Петра Григоровича, він хотів покинути інститут, проте йому пригрозили, що в цьому раз він лишиться свого партійного квитка. Як говорить сам Григоренко, то він вважав, що тепер кришка над ним закрилась і він не міг нічого зробити, довелося терпіти, тому що виконання без будь-яких обговорень наказів партії було природнім для нього.

Влітку 1930 р. стався певний перелом у сприйнятті Григоренком ЦК КП(б)У, перші передвісники майбутнього голоду, звучали в словах комуністів, хоча тоді, можливо, цьому не надавали значення, не розуміли, що це означає, коли народ називали ворогом, який хоче задушити радянську владу. Згодом Петру Григоровичу стане зрозуміло, що це були перші дзвіночки, але як він писав сам, вузькість його поглядів не дала йому розпізнати загрозу. Сам період 1932-1933 р. він переживав у Москві, навчаючись у військово-технічній академії [3, с. 66].

Великі зміни в житті Петра Григоровича сталися у передвоєнні роки –це був час особливого кар'єрного зльоту Григоренко. Ні для кого не секрет, що тоді було репресовано 95% радянського офіцерського корпусу. Звільнені посади займали ті, хто володів мінімальною військовою освітою. До початку війни Григоренко потрапив в штаб Далекосхідного фронту, а тому 1941-1943 рр. провів у тилу, в Хабаровську.

Лише в грудні 1943 р. штабіст Григоренко потрапив на фронт. Але через кілька днів всі вищі офіцери 10-ї армії були репресовані. Всі, за винятком Григоренко. Петро Григорович був чоловік досвідчений і незабаром вже став начальником штабу дивізії 4-го Українського фронту [4, с. 1]. З 1945-го Григоренко викладав у Військовій академії імені Фрунзе. Саме тоді й трапився епізод, який перевернув усе його життя. У спогадах він напише: «Це був найжахливіший момент мого життя. Але це був і мій зоряний час». Цього ж року він отримує звання генерала, але як з'ясується, в подальшому, це не означало, що його «неправильні» для партії висловлювання зійдуть йому з рук. 7 вересня 1961 р. [1, с. 1]. Григоренко мав виступати на партійній конференції Ленінського району Москви, на яку був делегований парторганізацією академії. Обговорювався проект нової Програми партії, яка, крім іншого, передбачала побудову комунізму в СРСР за 20 років. Був би такий собі ординарний генеральський виступ — із загальним схваленням та деякими пропозиціями. Та генерал виступив дуже нестандартно. Григоренко почав критикувати політику Микити Хрущова, попередив, що назріває новий культ особи Хрущова, що в партії процвітають кар'єризм, безпринципність та інші негативні явища, про які не заведено говорити вголос. Прямо під час конференції делегати засудили виступ Григоренка [2, с. 140].

Новохатько А.В.

(наук. кер. – доц. Пивоварська К. Б.)

студентка V курсу історичного факультету

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Правозахисна діяльність Семена Глузмана

Історія нашої держави має славних представників, котрі упродовж багатьох століть вкладали невтомну працю, щоб Україна постала і утвердилась. До таких по праву належить і Семен Глузман — громадський діяч, правозахисник, публіцист, колишній політ'язень та дисидент. Сам Семен Фішелевич говорить про себе так: «Я взагалі лікар-психіатр. Але в проміжках між початком професії та її продовженням мав десятирічні ув'язнення в місцях позбавлення волі. Я був так званим дисидентом». Пояснює він це тим, що «чим більше помирає

дисидентів, тим більше з'являється людей, які вважають себе причетними до цього руху. Тому незрозуміло, що таке «дисидент» Я себе називаю інакше – як вам відомо – отсидент» [4].

Народився він 10 вересня 1946 в Києві. В 1970 році закінчив Київський Медичний Інститут за фахом лікар-психіатр. В наш час є виконавчим секретарем Асоціації психіатрів України, засновником і директором Українсько-американського бюро захисту прав людини. Постає видатного громадського діяча є настільки багатогранною, що розповідь про нього, навіть вельми стисло, можна вести у декількох вимірах. Також ним створений єдиний на всьому пострадянському просторі Центр реабілітації та вивчення жертв воєн та тоталітарних режимів із поліклінікою при ньому. Член Американського товариства психіатрів, Королівського коледжу психіатрів Великобританії, Товариства психіатрів і неврологів Німеччини. Співголова Комітету «Бабин Яр». Разом із тим він є автор численних інтерв'ю, наукових публікацій з проблем прав людини, з питань етики і права в психіатрії, питань соціальної психіатрії. Один з авторів Закону України «Про психіатричну допомогу» та інших законодавчих документів. Доцільно згадати про дуже важливу, з погляду громадянського суспільства, програму «Каталонія» – ознайомлення українського суспільства з творчістю психічно хворих громадян, чи про відомих на Заході книжок, присвячених тому ж аспектові взаємин громадянського суспільства і психіатрії, що дає нам підстави вважати як громадським діячем так і правозахисником.

Він не з чуток дізнався про ціну свободи слова, а в уральських таборах, де перебував з 1972-го по 1979 рік, і в сибірському засланні, де провів ще три роки. До речі, Глузман туди потрапив за людину, яку не бачив жодного разу в житті. Його «злочин» полягав в тому, що він провів «заочну експертизу в справі генерала П. Р. Григоренко. У ній він, тоді новоявлений випускник Київського медінституту, переконливо довів, що радянський генерал, який створив «Союз за відродження чистого ленінізму», всупереч офіційній точці зору про його психічні хвороби, він був цілком здоровий. Каральна психіатрія, про яку Глузман заговорив на повний голос, була застосована проти багатьох дисидентів. На відміну від Володимира Буковського, Леоніда Плюща, Валерії Новодворської, яких намагалися «лікувати» від інакомислення, Глузмана, заарештованому «за антирадянську агітацію і пропаганду» і засудженому за поширення «неправдивої інформації про порушення прав людини в СРСР», не мучили інсуліновими шоками, не прив'язували до ліжка, навіть не били. Його ламали інакше, але «величезна, сліпа, жорстока система виявилася безсилою. Ми перемогли, — стверджує правозахисник— Ми залишилися людьми». Пізніше він згадуватиме про своє ув'язнення : «У двадцять п'ять років я став в'язнем внутрішній в'язниці КДБ. Радянський суддя тоді ж, у 1972 році назвав мене особливо небезпечним державним злочинцем і відправив на довгі сім років у табори суворого режиму і три роки заслання в Сибір. А був я винен тільки в одному — хотів свободи слова в своїй країні»- ці слова свідчать, що ця людина справді вболіває за долю нашої країни та її мешканців, і завжди стояла на позиціях дотримання і захисту прав людини [3].

Семен Глузман і в наші дні проводить активну громадську діяльність, зокрема, все частіше піднімаючи питання про євроінтеграцію України. При цьому правозахисник вважає, що дуже важливо зрозуміти, з чим Україні йти в Європу. Він говорить: «Соціологічні дослідження, які проводилися в Україні, показали, що переважна більшість українців насправді не готові йти в Європу. Вони всього лише хочуть усунути візові обмеження для в'їзду в Євросоюз» [5]. Незважаючи на неготовність більшості громадян усвідомити свій європейський вибір, молоде покоління поступово усвідомлює, що європейський вибір - це єдина реальність для того, щоб Україна стала спокійним та комфортним для життя місцем. Зважаючи на це, він закликав голландців проголосувати за ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Про це йшлося в заяві, яку він розмістив на своїй сторінці в Facebook :«У новій країні, незалежній Україні я отримав те, про що мріяв. Свобода слова тут реальність. Моя країна поступово, іноді болісно знаходить всі риси європейської держави. Ми, як можемо, захищаємо диво свободи слова, свободи думки, свободи сумнівів. Ми, українці, вільно говоримо на двох мовах українською та російською, відвідуємо храми різних конфесій або зовсім не буваємо в них. Ми

— вільні. І ми дуже хочемо освоїти всі без винятку європейські цінності, отримані вами, громадянами Нідерландів, при народженні. Ми мріємо стати повноправними європейцями. Допоможіть нам, віддайте за нас свій голос на майбутньому референдумі» — промовисто звертається правозахисник [5]. Як відомо, Виборчий рада Нідерландів призначила референдум щодо угоди про асоціацію Україна-ЄС на середу 6 квітня 2016 року, який проте пройшов не на користь України. Але не буде перебільшенням сказати, що саме завдяки його зусиллям Європа почула голос нашої країни, позицію та прагнення громадян.

Вищенаведені факти являються недвозначним свідченням енергійної громадської, суспільної активності лікаря, державного діяча і особистості із стійкою громадянською позицією, підкріпленою практичними кроками. Семен Фішельович встиг багато зробити, і продовжує робити, для України. Він є одним із яскравих представників громадських діячів та правозахисників, свідомих представників української еліти.

Література:

1. Антонюк З. Феномен Глузмана та громадянське суспільство України // Дух і Літера. 1998. № 3–4.[Електронний ресурс] // Режим доступу:http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5080/Antonyuk_Fenomen_Hluzmana.pdf?sequence=1.
2. «...Дорогою долі, дорогою болю...»: Дивна, дика професія – опір злу: [Інтерв'ю з С. Ф. Глузманом] // Україна. 1990. № 33[Електронний ресурс] // Режим доступу //http://esu.com.ua/search_articles.php?id=30476.
3. Семен Глузман: «Я виріс в стране, гдечувствовавсебя чужим. И сегодня, к сожалению, чужой».[Електронний ресурс] // Режим доступу <http://fakty.ua/222234-semen-gluzman-ya-vyros-v-strane-gde-chuvstvoval-sebya-chuzhim-i-segodnya-k-sozhaleniyu-chuzhoj>
4. Семен Глузман: «Я не былгероем. Просто ощущение несправедливости для меня было очень острым иважным»[Електронний ресурс] // Режим доступу:http://lb.ua/culture/2016/09/22/345882_semen_gluzman_ya_geroem.htm.
5. Український дисидент Семен Глузман закликав голландців голосувати за асоціацію. [Електронний ресурс] // Режим доступу //<http://wz.lviv.ua/news/160391-ukrainskyi-dysydent-semen-hluzman-zaklykav-hollandtsiv-holosuvaty-za-asotsiatsiiu>.
6. Украинское общество и европейская интеграция: мнения экспертов. [Електронний ресурс] // Режим доступу //http://institute.gorshenin.ua/news/news/1068_ukrainskoe_obshchestvo_i_evropeyskaya.html.

Ходурська Н.

(наук. кер. – доц. Нагорний В. В.)

*студентка V курсу факультету філології та журналістики
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Зародження правозахисного руху в Україні

За весь час існування нашої держави її народ постійно відчував на собі утиски з боку верхівки влади. Тоталітаризм, політичні репресії, жорстка централізація – все призвело до того, що серед молодих інтелектуалів середини ХХ століття почали з'являтися протестанти, які ставали на захист прав і свобод людини і громадянина.

Правозахисним рухом можна назвати рух, який виник у системі дисидентського руху на території ще Радянського Союзу, починаючи з середини минулого століття. Він був спрямований на захист основних прав і свобод громадян, які на той час були закріплені Конституціями СРСР і УРСР.

Представники правозахисного руху пропагували демократичні ідеї, відстоювали економічні, політичні, соціальні та громадянські права людини і громадянина і прагнули